

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ „ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”

Кафедра політології та правознавства
(назва кафедри)

СИЛАБУС

Сучасні проблеми наукових досліджень у політичній науці
(назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____
(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність _____ 052 Політологія _____
(шифр і назва спеціальності)

освітньо-кваліфікаційний рівень _____ другий (магістерський) рівень _____

форма навчання _____ денна/заочна _____

освітня програма _____ Прикладна політологія _____
(назва спеціалізації)

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 30.08.2019

Завідувач кафедри _____ (підпис)

Перезатверджено: протокол № _____ від _____

Перезатверджено: протокол № _____ від _____

Перезатверджено: протокол № _____ від _____

1. Інформація про викладача

Прізвище ім'я по батькові	Вовк Світлана Олександрівна
Науковий ступінь	доктор політичних наук
Вчене звання	доцент
Посада	завідувач кафедри політології та правознавства
Місце роботи	ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, Інститут історії, міжнародних відносин та соціально-політичних наук, кафедра політології та правознавства
Адреса кафедри	м. Старобільськ, вул.Гоголя 1
Контакти	050 189 60 51
E-mail	vovk_sa_79@ukr.net
Консультації	
Час	відповідно до графіку індивідуальних консультацій
Місце	ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, Інститут історії, міжнародних відносин та соціально-політичних наук, кафедра політології та правознавства, м. Старобільськ, вул.Гоголя 1

2. Інформація для підтримання зв'язок з е-тьютором

Прізвище ім'я по батькові	Капля Ольга Станіславівна
E-mail	Rfgkz@i.ua
Контакти	050 202 03 31

3. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Прикладна політологія
Освітньо-кваліфікаційний рівень	магістр
Загальні характеристики	обов'язкова
Веб-сайт курсу	
ID ОП	17834
Рік вивчення дисципліни	перший
семестр	1
Загальна кількість кредитів ECTS	5
Загальна кількість годин	150
Лекції / Практичні, семінарські заняття / Лабораторні / Самостійна робота	12 / 10 / - / 128 12 / 10 / - / 128
Мова навчання	українська
Форма підсумкового контролю	іспит

4. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета теоретичного курсу «Сучасні проблеми наукових досліджень у політичній науці» — сформуванню методолого-дослідницьку культуру майбутніх політологів. Їх гіпотетичний професійний успіх пов'язаний, насамперед, з наявністю у сучасного випускника вищого навчального закладу

розвинуеного теоретичного мислення. Формування цієї якості потребує засвоєння студентом теорії і методології соціально-політичного дослідження як ідейно-наукового феномену.

Під час вивчення дисципліни студент повинен: засвоїти основний зміст усіх лекційних і семінарських тем, зокрема понять “методи наукового дослідження”, “методологія наукового дослідження”, “специфіка соціально-політичних досліджень”, “конкретно-наукові прийоми та процедури дослідження соціально-політичних проблем”; розуміти специфіку політологічної методики прикладного аналізу внутрішньокраїнових та міжнародних відносин та інституцій; вміти розробляти методику й аналітичні документи в галузях своєї практичної діяльності, а також у контексті окремих областей державної політики; самостійно застосовувати методологію соціально-політичних досліджень.

Не менш важливою є методико-педагогічна мета теоретичного курсу. Засвоєння студентом теоретико-методологічних засад сучасного соціально-політичного дослідження уможливить формування ним вже в процесі навчання певного набору праксеологічних навичок і вмінь. Зокрема, — організовувати науково-дослідний процес у своїй галузі майбутньої діяльності; брати участь у процесі організації і розробки методики своєї роботи на дослідницькій і завершальній стадіях науково-дослідного процесу; використовувати дослідні процедури; застосовувати конкретно-наукові емпіричні методи, прийоми і процедури у соціально-політичних дослідженнях; складати соціологічні методики наукового дослідження конкретних соціально-політичних обставин; користуватися документальними і літературними джерелами інформаційного самозабезпечення у своїх соціально-політичних дослідженнях;

Засвоївши курс, студент повинен:

знати:

- основний зміст усіх тем, зокрема поняття методична система освіти, цілі, принципи, методи, засоби викладання політології, форми і види навчального процесу;

вміти:

- виділяти теоретичні, духовні, прикладні та інструментальні компоненти політичного знання, усвідомлювати їх роль і функції в підготовці політичних рішень, у забезпеченні особистісного внеску в суспільно-політичне життя;
- розуміти сенс і основні напрями розвитку світового політичного процесу, геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному світі, проблеми глобалістики;
- вміти застосовувати політичні знання у професійній і громадянській діяльності;
- вміти давати характеристики і оцінки вченням про політику;
- розробляти відповідні аналітичні документи в галузі своєї практичної діяльності;
- вміти аналізувати й досліджувати уявлення про сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, про суб'єкт і об'єкт політики, конституційні права і обов'язки людини і громадянина, місце і значення політичних систем і режимів у житті держави і громадянського суспільства.

Місце дисципліни нормативна навчальна дисципліна «Сучасні проблеми наукових досліджень у політичній науці» є складовою циклу професійної і практичної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» ОП «Прикладна політологія».

Передумови (актуальні знання, необхідні для опанування дисципліни).

Курс «Методика викладання політичних дисциплін», «Педагогіка та психологія вищої школи».

5. Зміст дисципліни.

№	Змістовні модулі та їхня структура	денна форма навчання					заочна форма навчання				
		загальна кількість лекцій	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота	загальна кількість лекцій	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота		
Перший модуль											
1.1.	Методологія соціальнополітичних досліджень як цілісна концепція	14	2		12	14	2			12	

1.2.	Концепція процесу соціально-політичного дослідження	14	2			12	14	2			12
1.3.	Методика налагодження процесу соціальнополітичного дослідження	15	2			13	15	2			13
1.4.	Оперування методами наукового пізнання в соціально-політичному дослідженні	17	2	2		13	17	2	2		13
1.5.	Конкретно наукові прийоми та процедури у методиці соціально-політичного дослідження	15	2			13	15	2			13
Другий модуль											
2.1.	Методологія наукового дослідження соціальнополітичних обставин	15	2			13	15	2			13
2.2.	Методологія порівняльного соціально-політичного дослідження	15		2		13	15		2		13
2.3.	Політолого-соціологічна методологія соціальнополітичного дослідження	15		2		13	15		2		13
2.4.	Базові методики прикладного аналізу міжнародних відносин і політико-світових інституцій	15		2		13	15		2		13
2.5.	Методика і методологія розробки аналітичного документа при дослідженні областей державної політики	15		2		13	15		2		13
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН		150	12	10		128	150	12	10		128

Теми семінарських / практичних занять

<i>№п/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Години</i>
1.	Оперування методами наукового пізнання в соціально-політичному дослідженні	2
2.	Методологія порівняльного соціально-політичного дослідження	2
3.	Політолого-соціологічна методологія соціальнополітичного дослідження	2
4.	Базові методики прикладного аналізу міжнародних відносин і політико-світових інституцій	2
5.	Методика і методологія розробки аналітичного документа при дослідженні областей державної політики	2
Разом		10

Теми лабораторних занять (не передбачено навчальним планом)

Самостійна робота

<i>№п/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Години</i>
1.	Методологія соціальнополітичних досліджень як цілісна концепція	12
2.	Концепція процесу соціально-політичного дослідження	12
3.	Методика налагодження процесу соціальнополітичного дослідження	13
4.	Методика налагодження процесу соціальнополітичного дослідження	13
5.	Конкретно наукові прийоми та процедури у методиці	13

	соціально-політичного дослідження	
6.	Методологія наукового дослідження соціальнополітичних обставин	13
7.	Методологія порівняльного соціально-політичного дослідження	13
8.	Політолого-соціологічна методологія соціальнополітичного дослідження	13
9.	Базові методики прикладного аналізу міжнародних відносин і політико-світових інституцій	13
10.	Методика і методологія розробки аналітичного документа при дослідженні областей державної політики	13
Разом		128

6. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративний
- репродуктивний
- проблемного викладання
- частково-пошуковий
- дослідницький

7. Форми і методи контролю

Фронтальне опитування, тестування, виконання завдань для самостійної роботи, виконання контрольної-модульної роботи.

8. Критерії оцінювання знань студентів (у %)

Поточний і підсумковий контроль знань і умінь магістрантів з дисципліни «Сучасні проблеми наукових досліджень у політичній науці» здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Успішність магістрантів із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою і складається з успішності з навчальної роботи (практичних завдань і завдань для самостійної роботи), для оцінювання якої призначається 40 %, і результатів контрольних модульних робіт 20 % і підсумкового тестування – 40 %.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Діяльність студента:

- письмова модульна контрольна робота, тестування – 40 балів;
- результати роботи на практичних заняттях – 40 балів;
- самостійна робота – 20 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
63-74	D	задовільно	
50-62	E		
21-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Питання для підготовки до модульної роботи

1. Теоретичні засади методології соціально-політичного дослідження.
2. Сутність соціально-політичного пізнання як культурного феномену.
3. Поняття методології соціально-політичного пізнання.
4. Поняття процесу соціально-політичного дослідження.
5. Логіка процесу соціально-політичного дослідження.
6. Методологія соціально-політичного дослідження як наукова дисципліна.
7. Система методології соціально-політичного дослідження.
8. Рівнева організація соціально-політичного дослідження як теоретичного феномену.
9. Порівняння та виміри у процесі соціально-політичних досліджень.
10. Особливості експерименту в соціально-політичних дослідженнях.
11. Аналіз як метод соціально-політичних досліджень.
12. Синтез як метод соціально-політичних досліджень.
13. Загально-логічні методи соціально-політичного дослідження.
14. Індуктивно-дедуктивний метод соціально-політичного дослідження.
15. Метод моделювання та його застосування в соціально-політичних дослідженнях.
16. Метод теорії ігор та його застосування в соціально-політичних дослідженнях.
17. Системний метод у соціально-політичних дослідженнях.
18. Теоретичні методи соціально-політичних досліджень.
19. Дедуктивний метод в соціально-політичних дослідженнях.
20. Гіпотетичні методи соціально-політичних досліджень.
21. Інституційний підхід у соціально-політичних дослідженнях.
22. Соціологічні методи в соціально-політичних дослідженнях.
23. Типологія соціально-політичних досліджень.
24. Структура й основні елементи соціально-політичних досліджень.
25. Соціологічна програма соціально-політичних досліджень.
26. Класифікація проблем соціально-політичних досліджень.
27. Сутність методики соціально-політичних досліджень: соціологічне програмування.
28. Методика складання програми соціально-політичних досліджень.
29. Вибірковий метод соціально-політичних досліджень.
30. Поняття методів аналізу й обробки соціологічних даних у соціально-політичному дослідженні.
31. Сучасна концепція методології соціально-політичних досліджень: загальна характеристика.
32. Джерела соціально-політичних досліджень та їх використання.
33. Об'єкт і предмет соціально-політичних досліджень: сучасні форми фіксації адекватності.
34. Принцип категорійної певності об'єкта, предмета та методів соціально-політичних досліджень.
35. Основні методологічні підходи до динамізації сучасних соціально-політичних досліджень.
36. Методологія соціально-політичних досліджень як політологічна і соціологічна дисципліна.
37. Предметна сфера методології соціально-політичних досліджень.
38. Структура процесу соціально-політичних досліджень.
39. Форма і зміст методології соціально-політичних досліджень.
40. Метод фокус-груп: організація проведення і підбиття підсумків.
41. Методика групових інверсій: теоретичні аспекти.
42. Виникнення та сутність методу групового інтерв'ю.
43. Організація проведення соціально-політичного дослідження з використанням методу фокус-груп.
44. Методика підготовки аналітичних записок за підсумками соціально-політичних досліджень.
45. Методика порівняльного аналізу у процесі реалізації певної концепції державної політики.

11. Завдання для контролю самостійної роботи

Контрольно-самостійна робота виступає як засіб самостійного здобуття і поглиблення знань студента, а також як форма самоконтролю та контролю самостійного навчання студента з боку кафедри.

Виконуючи контрольно-самостійну роботу, магістрант набуває досвіду роботи з науковою літературою, періодичними спеціальними виданнями, законодавчими актами; вчиться аналізувати та узагальнювати, а також чітко висловлювати свої думки з приводу заданої тематики в письмовій

формі. Все це є підґрунтям для виконання більш складних форм робіт в майбутньому, таких як магістерська робота.

1. Наука як зведені у систему знання та рід людської діяльності.
2. Специфіка продукування теоретичних і емпіричних (буденних) знань у процесі наукової діяльності.
3. Сучасні інтерпретації гегелівської думки про наявність в усіх родів людської діяльності “своєї душі” (або “символічного образу”). “Душа” науки — теоретична ідея.
4. Ідея як абстрактний образ і певний символ якогось об’єкта чи предмета у навколишньому світі. “Душа” ідеї — ідеальний (абстрактний) образ.
5. Концепція як сукупність однопрофільних і рядоположних ідей. “Душа” теорії — концепція.
6. Логіка взаємодії “теорії”, “досвіду” та “практики” у процесі продукування, апробації та праксеологізації (“опредмечування”) ідей і концепцій.
7. Теоретичні і прагматичні інтерпретації сенсу сенсибілії Б. Рассела: “Знання — сила”.
8. Основні групи сучасних наук: ментальні, суспільні, природничі, технічні, технологічні.
9. “Триадний оціночний підхід” до наукового знання про світ взагалі: (1) логічний підхід, (2) гносеологічний підхід, (3) методологічний підхід.
10. Основні функції будь-якої науки: гносеологічна (пізнання світу), виявлення закономірностей буття об’єкт-предмета дослідження, прогностична, управлінська тощо.
11. Загальнотеоретичний акцент: об’єкт-предметне поле дослідження будь-якої науки перебуває на якійсь — реальній чи уявній — площині життєдіяльності людей.
12. Об’єкт-предметне поле дослідження природничих, технічних і технологічних наук — натура, флора, фауна, техніко-технологічна творчість людей.
13. Першопріоритетне пізнавальне завдання будь-якої науки — виокреслення суто свого об’єкт-предметного поля дослідження (або ж об’єкта уваги та предмета аналізу).
14. “Квадратний гносеологічний інструментарій” будь-якої науки: 1) об’єкт уваги — предмет аналізу, 2) метод — методологія, 3) термінологічний апарат — понятійна мова, 4) закони — закономірності.
15. Основні парні компоненти будь-якої науки: 1) теорія та методологія; 2) методика та техніка досліджень; 3) сцієнтика (результати досліджень) та праксеологія (можливість “опредмечування”); 4) вчені-фахівці та їхній професійний інструментарій; 5) наукові заклади та система підготовки кадрів науковців.
16. Співвідношення “досвіду” та “практики” крізь призму специфіки визначення об’єкт-предметного поля дослідження в науках природничих, технічних і технологічних.
17. Співвідношення понять “метод”, “методика” і “методологія” в абстрактно взятому науковому дослідженні.
18. Функції методу і принципу, закону та закономірності у будь-яких наукових дослідженнях.
19. Логіка виділення із груп ментальних і суспільних наук підгрупи соціально-політичних наук.
20. Специфіка аксіології сучасного соціально-політичного знання.
21. Аплікація до об’єкт-предметного поля соціально-політичних досліджень гегелівської “пізнавальної тріади”: а) виникнення (об’єкт-предмета), б) становлення (об’єкт-предмета) цілісністю, в) розвиток (об’єкт-предмета) на власних засадах.
22. Співвідношення понять “країна”, “суспільство”, “населення” і “держава” крізь призму завдання виокреслення об’єкт-предметного поля досліджень у підгрупі соціально-політичних наук.
23. Прелімінарна класифікація соціально-політичних наук: політологія, політична соціологія, політична філософія, політична історія, політична економія, політична етнологія, політична культурологія, політична етнолінгвістика, політична транзитологія, геополітика, політична глобалістика, парламентаріологія тощо.
24. Специфіка організації “парних компонент” соціально-політичних наук: світовий досвід та практика сучасної України.
25. Теоретико-прагматичне призначення соціально-політичних наук — “обслуговування” політичної сфери та суміжних галузей “сусідства” з іншими сферами суспільної життєдіяльності людей.
26. Специфіка інтерпретації функцій соціально-політичних наук: світовий досвід та практика сучасної України.
27. Специфіка ролей методу та методики у соціально-політичних дослідженнях.

28. “Тріадно-запитальна методологія” соціально-політичних досліджень: 1) як побудоване об’єкт-предметне поле дослідження (ОППД)? 2) яким є механізм саморозвитку ОППД? 3) якою є система взаємозв’язків ОППД з іншими — спорідненими чи суміжними — феноменами реальності?
29. Специфіка понятійно-термінологічного мовлення в сучасних соціально-політичних науках.
30. Статус основного закону в сучасних соціально-політичних науках.
31. Специфіка дослідження колишньої та поточної політичної історії стабільного і транзитного, ринкового і передринкового, демократичного і посттоталітарного суспільств.
32. Проблеми політичних досліджень у структурованих та транзитних типах суспільств.
33. Партійна система як об’єкт-предмет сучасних соціально-політичних досліджень.
34. Соціально-політичні дослідження форм власності, моделей виробництва та типів праці у стабільному та кризуючому суспільствах сучасності.
35. Соціально-політична концепція сталого розвитку цивілізованих спільнот євроатлантичного та східноазійського регіонів.
36. Сфери суспільної життєдіяльності людей та місце в їхньому контексті політичної сфери.
37. Об’єкт-предметне поле дослідження соціально-політичних наук — площина політичної сфери та “галузей міжсферного покриття” з суміжними сферами.
38. Соціально-політичні проблеми сучасної конфліктології.
39. Політолого-етнологічні проблеми розвитку багатонародного суспільства.
40. Методологія самопрояснення питання про логіку життєдіяльності політичної системи суспільства.
41. Проблематика соціальної системи та місцево-регіонального самоврядування в сучасних соціально-політичних дослідженнях.
42. Соціально-політична методологія дослідження специфіки взаємодії політичної і соціальної систем у багатонародній країні.
43. Чотири гілки політичного владарювання країною як специфічний об’єкт-предмет сучасних соціально-політичних досліджень.
44. Специфіка соціально-політичного аналізу державно-управлінських процесів у сучасній Україні.
45. Політико-теоретичні засади аналізу концепцій основних областей державної політики в суверенній Україні.
46. Теоретико-методологічний аналіз політичних відносин як сектору політичної сфери суспільства.
47. Методологія інтерпретації логіки життєдіяльності політико-управлінських, політико-правових і політико-адміністративних інститутів політичної сфери суспільства.
48. Соціально-політичний аналіз дуалітету “національна ідея — етноесенціальні ідеї етнорешинських народів” та основних типів ідеології політичних партій сучасної України.
49. Соціально-політичний підхід до полікультурності багатонародного та неструктурованого українського суспільства початку ХХІ ст.
50. Соціально-політичний аналіз основних євроатлантичних процесів, об’єкт-предметним учасником яких є сучасна Україна.

12. Методичне забезпечення

Електронний варіант лекцій, завдань до практичних занять, питання до контрольних-модульних робіт, завдань для самостійної роботи. Студенти мають доступ до електронних варіантів методичних вказівок до практичних занять і електронної бібліотеки.

13. Рекомендована література

Основна навчальна література

1. Аналитические методы в исследовании международных отношений. — М., 1982.
2. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования: Учеб. пособ. — К., 2005.
3. Белановский С. А. Метод фокус-групп. — М., 2001.
4. Белуха А. Т. Основы научных исследований. — К., 2000.
5. Бургин М. С., Кузнецов В. И. Введение в современную точную методологию науки. — М., 1994.
6. Валлерстайн И. Конец знакового мира. Социология XXI века / Пер. с англ. — М., 2003.
6. Варзар Іван. Держава і народ-етнос у політологічному дискурсі. — Із контекстів минулих літ. Вибр. — Кн. 1. — К., 2003.

7. Говлет Міхаель, Рамен Магадеван. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики / Пер. з англ. — Львів, 2004.
8. Головатий М. Ф. Соціологія політики. Навч. посіб. — К., 2003.
9. Зеленогорський Ф. А. О методах исследования и доказательствах. — М., 1998.
10. Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений: Учеб. пособие. — К., 2004.
11. Куйбіда В. С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування. — К., 2004.
12. Мартен Домінік, Мецжер Жан-Люк, П'єр Філіп. Соціологія глобалізації: Пер. з франц. — К., 2005.
13. Методология научного познания и исследования социальных процессов. — Иркутск, 1987.
14. Новиков А. М. Методология учебной деятельности. — М., 2007.
15. Новиков А. С. Научные открытия. Типы. Структура. Генезис. — М., 2007.
16. Ольшанский Д. В., Пеньков В. Ф. Политический консалтинг: Учеб. пособие. — СПб., 2005.
17. Політолого-етнологічні проблеми розвитку сучасної України / За наук. ред. І. М. Варзаря. — К., 2007.
18. Пэнто Р., Гравитц М. Методы социальных наук: Пер. с франц. — М., 1972.
19. Рассел Б. Исследование значения и истины: Пер. с англ. — М., 1999.
20. Рузавин Г. И. Методология и логика научного поиска. — М., 2006.
21. Рябов С. Г. Політологічна теорія держави: Навч. посіб. — К., 1996.
22. Системный подход: анализ проблем международных отношений. — М., 1996.
23. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень: Підручник. — К., 2007.
24. Сурмин Ю. П. Теория систем и системный анализ: Учеб. пособие. — К., 2003.
25. Телешун С. Політичний аналіз. — К., 2003.
26. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. — К., 2002.
27. Фареник І. Наука та логіка наукових досліджень. — К., 2001.
28. Халипов В. Ф. Кратология — наука о власти. Концепция. — М., 2002.
29. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науководослідницької діяльності: Підручник. — К., 2002.
30. Штофф В. А. Проблемы методологии научного познания. — М., 1988.
31. Щёкин Г. В. Система социологического знания: Учеб. пособие. — К., 2001.
32. Ядов В. А. Социологическое исследование: методология, программа, методы. — М., 1997.